

Uit de Nederlandse Kring voor Wetenschap der Politiek

Oordeel van de jury voor de Jaarprijs Politicologie 1992

Als gevolg van een wijziging van het reglement voor de Jaarprijs Politicologie van de Nederlandse Kring voor Wetenschap der Politiek kon de jury zich dit jaar voor het eerst beperken tot het beoordelen van dissertaties. De jury heeft in de beoordeling niet minder dan 55 proefschriften betrokken, die op de een of andere wijze onder haar aandacht waren gebracht. Sommige daarvan voldeden naar het oordeel van de jury niet aan het vereiste dat zij op de politiek betrekking moesten hebben. De resterende, ruim vijftig proefschriften waren niet alleen door politicologen geschreven, maar ook door economen, historici, juristen, sociologen, bestuurskundigen, bedrijfskundigen, communicatiewetenschappers en nog andere promovendi.

De jury, bestaande uit prof. dr. J.J. van Cuilenburg, prof. dr. A. Hoogerwerf (voorzitter) en prof. dr. J.E. Keman, is onder de indruk gekomen van de vele uitstekende dissertaties, onder andere op de gebieden van de vergelijkende politicologie, de beleidswetenschap, de communicatiewetenschap en de mathematische politicologie. De voorkeur van de jury is ditmaal echter uitgegaan naar een proefschrift op het terrein van de politieke filosofie, niet omdat dit vakgebied op zichzelf belangrijker zou zijn dan andere terreinen, maar omdat nu eenmaal een keus moest worden gemaakt en omdat op dit gebied een dissertatie is verschenen die uitmuntende kwaliteiten bezit.

De keus van de jury is gevallen op het proefschrift *Vrijheid, autonomie, emancipatie: Een politiek-filosofische en cultuurpolitieke beschouwing* van de politicoloog dr. Hans Theodorus Blokland. De promotor was prof. dr. J.M.M. de Valk van de Erasmus Universiteit Rotterdam.

De jury is tot haar keus gekomen na een beoordeling van de proefschriften aan de hand van maatstaven die betrekking hebben op de wetenschappelijke kwaliteit in theoretisch en methodisch-technisch opzicht, de gerichtheid op de politieke praktijk, de redactionele vormgeving en de originaliteit.

Blokland heeft in zijn proefschrift een thema aan de orde gesteld dat in theoretisch en praktisch opzicht van wezenlijk belang is. Zijn eerste, meest brede doel was de belangrijkste veronderstellingen van het hedendaagse westerse denken over vrijheid te expliciteren en kritisch te evalueren. Op basis daarvan heeft hij tevens ge-

poogd een enigszins consistente en coherentie conceptie van vrijheid te formuleren. Zijn tweede, meer specifieke doel was een bijdrage te leveren aan de analyse van het zogenaamde emancipatiedilemma. Het gaat daarbij om de vraag: op welke manier kan de overheid, door het voeren van een cultuurbeleid, de positieve vrijheid van het individu bevorderen, zonder dat daarbij zijn negatieve vrijheid onaanvaardbaar in het gedrang komt?

Naast het normatief-theoretische deel omvat het boek ook een meer empirisch deel. Enkele vragen die daarin aan de orde komen, zijn: In hoever nemen mensen in Nederland deel aan culturele activiteiten en hoe valt dit te verklaren? Op welke wijze heeft de Nederlandse overheid door haar beleid getracht cultuur te spreiden en daarmee de ontwikkeling van de individuele autonomie en zelfontplooiing te bevorderen? In welke mate is zij daarin geslaagd, hoe valt dit te verklaren en hoe zou het beleid zo nodig kunnen worden verbeterd?

In theoretisch en methodisch opzicht valt de studie van Blokland op door een systematische en uiterst zorgvuldige weergave van een brede politiek-filosofische literatuur. Daarnaast geeft de auteur een kritische behandeling van die literatuur, waarbij hij geen heilige huisjes spaart en er niet voor terugschrikt duidelijke eigen standpunten in te nemen. Zijn argumentatie munt uit door helderheid, consistentie en overtuigingskracht.

Bijzondere waardering heeft de jury voor het feit dat de auteur zijn politiek-filosofische analyse combineert met een (deels secundaire) empirische analyse van het overheidsbeleid, het beleidsveld en de beleidseffecten. Daarbij weet hij tot een goede synthese tussen beide vormen van analyse te komen, al had hij wellicht meer aandacht kunnen schenken aan de empirische literatuur over beleid en vrijheidsopvattingen. Het proefschrift is mede door zijn gecombineerde filosofisch-empirische aanpak niet alleen waardevol voor diverse gebieden van de politicologie, maar ook voor de politieke praktijk.

In redactioneel opzicht valt op dat het proefschrift niet alleen met visie, maar ook met vaart is geschreven. Zowel de politiek-filosofische als de cultuurpolitieke uiteenzettingen boeien mede door hun elegante formuleringen.

Aan dit alles kan worden toegevoegd dat de auteur blijk geeft van originaliteit, zowel in de opzet van het boek als in onderdelen van zijn analyses en argumentaties. Kortom, Blokland heeft een stimulerende studie geschreven, die een verrijking van de Nederlandse politicologie betekent.